

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Lappi

LAUSUNTO

26.3.2012

Opetus- ja kulttuuriministeriö
PL 29
00023 VALTIONEUVOSTO

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö OKM69/010/2011 (sähköposti 29.2.2012) esityksestä Taiteen edistämiskeskusta koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunto esityksestä Taiteen edistämiskeskusta koskevaksi lainsäädännöksi

Opetus- ja kulttuuriministeriö on viitteessä mainitulla kirjeellään pyytänyt Lapin ELY-keskuksen lausuntoa esityksestä Taiteen taiteenedistämiskeskusta koskevaksi lainsäädännöksi. Lausuntonaan Lapin ELY-keskus toteaa seuraavaa:

Esityksessä laiksi taiteenedistämiskeskuksesta korostetaan, että lakiesityksellä pyritään vahvistamaan taiteen autonomista asemaa. Taiteen edistämiskeskus tulisi olemaan opetus- ja kulttuuriministeriön alainen ja tulosohjaama virasto, jolla tulisi olemaan aluetoimipisteitä. Viraston yhteydessä tulisi olemaan itsenäistä päätöksentekovaltaa käyttäviä luottamuselimiä, joita kutsuttaisiin valtakunnallisiksi ja alueellisiksi vertaisarviointiryhmiksi sekä taideneuvosto.

Perustettavalle taiteen edistämiskeskukseksi tulisi siirtämään operatiivisia tehtäviä opetus- ja kulttuuriministeriöstä, kuten valtionavustusten jakamista taidekoulujen toiminta-avustuksiin ja taitelijaeläkkeiden jakaminen. Taiteen edistämiskeskus vastaisi taiteen ja kulttuurin sekä taiteilijoiden taiteellisen työn edistämisestä kansallisesti ja kansainvälisesti. Virastolla olisi nykyistä enemmän aktiivista toimijuutta edellyttäviä kehittämistehtäviä. Näitä tehtäviä virastoissa hoitaisivat osittain taidekoordinaattorit (entiset läänintaiteilijat), jotka toimisivat lakiesityksen mukaan taiteen ja kulttuurin valtakunnallisissa ja alueellisissa kehittämistehtävissä.

Nykyiseen taiteen keskustoimikuntaan verrattuna joitain tehtäviä siirrettäisiin pois perustettavalta Taiteen edistämiskeskukselta. Nykyisessä taiteen keskustoimikunnassa harjoitetaan taide- ja taiteilijapolitiikkaan liittyvää tutkimustoimintaa, joka on liittynyt läheisesti apuraha- ja tukijärjestelmiin ja muihin taidetoimikuntien tehtäviin. Lakiesityksen mukaan tutkimustoimintaa keskitettäisiin Kulttuuripoliittikan tutkimuksen edistämissätiö Cuporelle, jonka voimavaroja vahvistettaisiin veikkausvoittovaroin.

Lakiesityksessä edelleen todetaan, että valtioneuvoston asetuksella olisi tarkoitus säätää muun muassa Taiteen edistämiskeskuksen toimivallasta päättää viraston toiminnan organisoinnista. Virasto saisi muun muassa päättää itsenäisesti alue-toimipisteidensä määrän ja toiminta-alueen.

Lakiesityksen mukaan edellä mainittujen tehtävien siirtäminen opetus- ja kulttuuriministeriöstä Taiteen edistämiskeskukseen merkitsisi lisätyötä jossakin määrin, mutta jotka voitaisiin hoitaa osittain tutkimustoiminnan uudelleen kohdentamisesta vapautuvilla resursseilla, taidekoordinaattoritehtävillä sekä eräiden hallinnollisten ja taiteen edistämisen tehtävien kokoamisella isompiin valmisteluryhmiin.

Lapin ELY-keskus esittää huolensa taiteen edistämistehtävien turvaamisesta Lapin alueella lakiuudistuksessa. Taiteen edistämiskeskuksella tulisi lakiesityksen mukaan olemaan aluetoimipisteitä, joiden määrää ja toimialueita ei kuitenkaan mitenkään määritellä lakiesityksessä. Taiteen edistämiskeskukselle annettaisiin autonominen valta päättää viraston ja toisin sanoen myös sen toimipisteiden toiminnan organisoinnista ja resurssoinnista. **Näin ollen lienee suurena uhkana, että Lapin alueelta katoaa alueellinen toimipiste, jollei lakiuudistuksessa oteta huomioon alueellisten erityispiirteiden merkitystä taiteen edistämisessä.**

Myöskään alueellisten vertaisarviointiryhmien määrään ja toimialueisiin ei lakiesityksessä oteta kantaa vaan ne säädetään myöhemmin valtioneuvoston asetuksella. Alueelliset, kuten myös valtakunnalliset vertaisarviointiryhmät nimeäisi Taiteen edistämiskeskuksen alainen taideneuvosto. Vertaisarviointiryhmän jäsenet valittaisiin taiteellisen asiantuntemuksen perusteella. **Lapin ELY-keskus haluaa korostaa, että vertaisarviointiryhmien jäsenten valinnassa tulisi ottaa huomioon myös taiteenalakohtaisen- ja alueellisen kulttuurin tuntemuksen merkitys.**

Lakiesityksen perusteella saa käsityksen, että perustettavan autonomisen viraston, Taiteen edistämiskeskuksen, tehtäviä laajennetaan uudistuksessa entiseen organisaation verrattuna ja lakiesityksessä todetaan tästä aiheutuvan virastolle lisätyötä aiempaan organisaatioon verrattuna. Lisätöiden hoitamiseen tarvittavat henkilöresurssit on suunniteltu saatavan muun muassa nykyisistä läänintaiteili-

joista, joiden toimenkuvat muutettaisiin alueellisia ja valtakunnallisia tehtäviä hoitaviksi taidekoordinaattoreiksi. **Lapin ELY-keskus korostaa, että nykyisellä läänintaitelijatoiminnalla on ollut Lapissa oleellinen merkitys kulttuurin taiteenalakohtaisten palveluiden kehittämisessä ja jota työtä tulisi jatkaa.** Aivan kuten lakiesityksessä todetaan, viime vuosina läänintaitelijoiden tehtävissä ovat painottuneet tuottaja-, manageri- ja ohjaajatoiminta. Nämä tehtävät ovat tärkeitä alueella taiteen ja kulttuurin hyödyntämistä elinkeinotoiminnassa sekä taitelijoiden työllistymismahdollisuuksien edistämistä.

Valtion aluehallinnon uudistuksessa vuodesta 2010 lähtien ELY-keskusten yhdeksi tehtäväksi tuli kulttuuritoimen edistäminen. Tavoitteena on kulttuuri- ja luovien alojen toimijoiden työllisyyden ja toimintaedellytysten sekä kulttuuripalveluiden tuotantoedellytysten vahvistaminen osana alueen elinvoimaisuuden, elinkeinoelämän ja hyvinvoinnin kehittämistä yhteistyössä muun muassa alueellisten taidetoimikuntien kanssa.

Lapissa Lapin taidetoimikunnasta on tullut keskeinen yhteistyökumppani Lapin ELY-keskukselle paitsi kulttuuritoimessa myös maaseudun elinvoimaisuuden edistämässä ja muussa kulttuurin läheisessä alueellisessa kehittämistoiminnassa. Yhteistyö on realisoitunut mm. nuorten työllistämisen edistämässä taiteen ja kulttuurin kehittämishankkeisiin, 3. sektorin toimijoiden aktivoiminnassa ja verkostoimisessa kehittämistoimintaan sekä kansainvälisessä kulttuurialan edistämässä. Yhteistyössä on etsitty väyliä ammattitaitelijoiden työllistymisen edistämiseksi ja nostettu osaamista kulttuurialan palveluiden tuotteistamisessa. Lapin taidetoimikunnan, Lapin ELY-keskuksen sekä Lapin liiton yhteistyönä käynnistetään tänä vuonna kuntien ja muiden toimijoiden kulttuuritoimien verkostointi ja uudenlaisten palvelumallien kehittäminen kulttuuripalveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden varmistamiseksi.

Lapissa on monia pieniä taiteen ja kulttuurin yhdistyksiä, joilla ei ole keskinäistä yhteistyötä. Kuntien kulttuuritoimi on monesti vähäisesti resursoitua ja yhteistyö muiden toimialojen kanssa on osin puutteellista. Myös alueviranomaisten henkilöresurssit ovat rajalliset kulttuuritoimen edistämässä. Kuitenkin kulttuurin edistämällä nähdään monia positiivisia vaikutuksia alueiden houkuttelevuudelle työ- ja asuinympäristönä sekä yrittämisen ja työllistymisen mahdollisuutena. Elinkeinojen kehittämisen näkökulmasta kulttuurilla on merkitystä matkailun sisältötuotannossa, luovien alojen yrittäjyyden mahdollisuutena, kolmannen sektorin palvelutuotannon edistämässä sekä työhyvinvoinnin kehittämistoimenpiteissä. Alueellisessa kehittämisessä on tuettu myös kulttuurialan osaamisen nostamista ja palvelujen uudistamista. Tässä toimintaympäristössä Lapin taidetoimikunnalla on ollut merkittävä rooli taiteen ja kulttuurin asiantuntijana, toimijoiden verkostojana sekä koordinoijana ja aloitteentekijänä useissa kehittämishankkeissa. Läänintaitelijat ovat olleet näissä tehtävissä merkittävässä roolissa samoin kuin erilaisten kulttuurin lähipalvelumallien kehittämisessä.

Näistä syistä Lapin ELY-keskus pitää tärkeänä alueellisen taiteen edistämistoiminnan turvaamista keskeisenä alueellisena taiteen ja kulttuurin asiantuntijana ja verkostoijana Lapin hajanaisessa ja laaja-alaisessa toimintaympäristössä. Kehittämisen onnistuminen vaatii tiiviistä vuorovaikutusta alueellisten toimijoiden kanssa. Kulttuurin ja taiteen edistäminen yhteistyössä elinkeinojen kehittämisen ja osaamisen noston kanssa on olennaista Lapin elinvoimaisuudelle.

Johtaja

Pirkko Saarela

Ylitarkastaja

Satu Huikuri